

Posudek diplomové práce

Pavla Rožničková: Text v divadle Ivana Vyskočila (a jeho souputníků) (ÚČLLV FF UK 2006)

Název práce vzbuzuje očekávání, že autorka (v návaznosti na teze P. Janouška o historicky se proměňujícím systému dialektické textové „směny“ mezi divadlem a literaturou a o moderní subjektivizaci dramatického tvaru v kultuře 20. století) učiní předmětem své analýzy postoj k textu a praktiky zacházení s ním v divadelních skupinách Ivana Vyskočila. I když se těmto - spíše asi teatrologickým - aspektům věnuje také (resp. konstatuje je) a z připomenutých tezí vychází, skutečný záběr její práce je jednak širší, jednak problémově, teoreticky méně koncentrovaný. Rekl bych, že práce kolegyně Rožničkové přináší zejména ucelenou encyklopedii literárně a publikačně fixovaných textů I. Vyskočila (resp. takových, na nichž se podílel), vepsanou do osnovy Vyskočilovy umělecké biografie.

Biografie dává práci chronologický řád, přičemž se rozumně koncentruje na ty okruhy fakt či dat, které se vzniku či uplatnění Vyskočilových textů blíže dotýkají. Jsou to zejména informace o scénách či souborech a osobnostech, s nimiž Vyskočil spolupracoval; o jejich inscenační praxi a o názorech na divadlo a (dramatický) text, které se v příslušných kolektivech ustavovaly nebo střetaly. Zde autorka zužitkovává obecněji koncipované publikace o divadlech malých forem a poválečné divadelní kultuře (V. Just aj.), i hlavní monografickou literaturu o Vyskočilově „Nedivadle“ (edice P. Ruta); pramenem jsou jí také Vyskočilovy názory a vzpomínky prezentované zejm. v knižním rozhovoru s P. Rutem.

Podle data uvedení či knižního vydání se pak do tohoto biograficko-historického textu vřazují graficky odlišené kapitoly o jednotlivých textech či souborech textů (povídek), někde doplněné glosou k recepci (shrnutí recenzního ohlasu). Kapitoly jsou převážně popisné, spojují obrysovou charakteristiku příslušného textu, speciální charakteristiku některých jeho momentů (viz dále), interpretační glosy a místy též textově kritická konstatování. U textů psaných ve spoluautorství naznačují (s oporou v názoru účastníků - Havel x Vyskočil ve věci Zahradní slavnosti, nebo, což bych rád podtrhl, i bez takovéto opory), co asi mohlo být přínosem Vyskočilovým (autorovy leitmotivy - sen), u textů samostatně psaných si všímají těch rysů poetiky, které buď fixují model antiiluzivního divadla (epizace - role narátorů, komentátorů; improvizace nad scénářem), nebo jsou mu analogické.

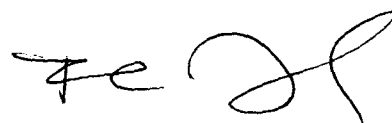
Vlastní interpretace Vyskočilových textů nestojí v kapitolkách v popředí, jednotlivé interpretační glosy jeví tendenci vztahovat příslušná díla k dobovému společenskému horizontu (povídka o Kusejrovi, co si rozmluvil sám sebe - „parafráze na dobové řečnění“, 33). Podobná hodnocení cituje autorka také ze sekundární literatury (H. Kosková). Pokud jde o obecnější interpretaci

Vyskočilovy tvorby, připomíná ve své práci nápad V. Karfíka, který (Příběhy pod mikroskopem) naznačil soupodstatnost mezi Vyskočilovou poetikou a schopností umělecké literatury aktualizovat jazykový systém tak, aby poukazoval k rozdílu mezi pojmenováním a skutečností. Dále tuto úvahu nicméně nerozvíjí ani neproblematizuje (např. jako příliš všeobecnou). Pravděpodobně to souvisí i s určitou formulační nejistotou na abstraktní výkladové rovině (srv. zcela nedostatečně specifikující vyjádření: „V rámci [vývoje inscenace] se hledá nová forma vyjádření. Tou je ve Vyskočilově divadle výpověď člověka o světě“, 38).

Na práci kolegyně Rožníčkové vysoce hodnotím především soustavnost, s níž vytvořila přehledného průvodce po textech Ivana Vyskočila a vyhledala jejich styčné body s dramatem a s iscenační praxí divadel malých forem. Titul práce ji směřoval k zohlednění právě divadelních kontextů Vyskočilových textů; při faktickém širším záběru práce mohlo být konstatováno i to, že část knižně vydaných Vyskočilových textů (povídky a povídkové kompozice vč. scénářů) lze přirozeně vnímat i jen v úzce prozaickém kontextu („zcizující“ či „antiiluzivní“ postupy, identifikované autorkou jako otisk divadelní tradice, mají své ekvivalenty v sebereflexivní moderní naraci). Vodítka k tomuto pohledu v sekundární literatuře jsou (J. Holý o literární fantastice 60.–80. let v Kritickém sborníku 1995, č. 1-2). Dále, skazová forma části Vyskočilových próz sice koresponduje s text-appealovou realizací či podnětem, ale zároveň je řekněme až archetypálně svázána s povídkovým žánrem (povídka - od „povídat“, srv. též M. Pilař: Pokus o žánrové vymezení povídky). Vyskočilovo „povídání“ bychom tak nemuseli vyvozovat z jeho divadla, ale i naopak, jeho divadlo z literatury, ze slovesnosti, z vyprávění, z příběhu... Ostatně autorka sama dobře ví, že se Ivan Vyskočil snaží nahlížet kamsi „za“ ustavené a diferencované umělecké druhy a komunikační situace, do jakýchsi „předprostorů“ lidské kreativity a dialogického spolubytí. K těmto všeobecným horizontům odkazuje také např. výklad Jana Patočky (Svět I. V.), otištěný v 60. letech v časopise Divadlo a dnes dostupný buď v Aluzi nebo ve Spisech J. P. (I. svazek prací o umění a kultuře).

Diplomovou práci Pavly Rožníčkové navrhuji k obhajobě s hodnocením velmi dobrá až výborná.

2. 2. 06

Pavel Janáček